

I. NOREGULĒJUMA SISTĒMA

1. Kāda ir Vienotās noregulējuma valdes (VNV) loma?

VNV ir banku savienībā esošu nozīmīgu banku un citu pārrobežu grupu noregulējuma iestāde. Kopā ar valstu noregulējuma iestādēm (VNI) tā veido vienoto noregulējuma mehānismu (VNM). VNI banku savienībā ir ļoti svarīga loma.

VNV uzdevums ir gādāt par noteikumiem atbilstīgu noregulējumu maksātnespējīgām bankām ar iespējami mazām sekām banku savienībā iesaistīto dalībvalstu reālajai ekonomikai un publiskajām finansēm.

VNV ir noregulējuma iestāde:

- ▶ bankām, kuras tiek uzskatītas par nozīmīgām vai saistībā ar kurām Eiropas Centrālo banku (ECB) ir nolēmusi tieši izmantot visas attiecīgās uzraudzības pilnvaras; un
- ▶ citām pārrobežu grupām, kurās gan bankas mātesuzņēmums, gan vismaz viens meitasuzņēmums ir dibināts divās dažādās banku savienībā iesaistītās dalībvalstīs.

VNV tiešajā pārziņā esošo banku skaits laika gaitā mainās, jo tiek dibinātas jaunas bankas un esošās bankas pamet tirgu. VNV pārziņā esošo banku saraksts ir publicēts VNV tīmekļa vietnē.

2. Kas ir vienotais noregulējuma mehānisms?

VNM atbild par visu banku noregulējumu banku savienībā iesaistītajās dalībvalstīs.

VNM tāpat kā vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) ir viens no banku savienības pilāriem. Saskaņā ar VNM kopš 2016. gada janvāra centralizētas lēmumu pieņemšanas pilnvaras attiecībā uz noregulējumu ir uzticētas VNV; tās pilnvaras izriet gan no Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvas (Direktīva 2014/59/ES — BAND), gan Vienotā noregulējuma mehānisma regulas (Regula (ES) Nr. 806/2014 — VNMR).

3. Kas ir BAND?

BAND mērķis ir gādāt par noteikumiem atbilstīgu noregulējumu maksātnespējīgām bankām, neiejaucoties finanšu sistēmā vai reālajā ekonomikā, vienlaikus samazinot nodokļu maksātājiem radītās izmaksas.

Kopumā BAND reglamentē četrus galvenos elementus: i) atveseļošanas un noregulējuma plānošana; ii) uzraudzības iestādes veikti agrīnas intervences pasākumi; iii) noregulējuma instrumentu

un pilnvaru piemērošana bankas faktiskās maksātspējas gadījumā un, visbeidzot, bet ne mazāk svarīgi, — iv) valstu iestāžu sadarbība un koordinācija.

4. Kas ir VNMR? Kāda ir tās saistība ar VUM?

VNMR tika pieņemta 2014. gada jūlijā, lai izveidotu tādu integrētu lēmumu pieņemšanas satvaru attiecībā uz noregulējumu banku savienībā, kas papildinātu VUM, kuram ir līdzīgs mērķis attiecībā uz uzraudzību. VNV strādā ciešā sadarbībā ar VNI.

VNI ir banku savienībā iesaistīto dalībvalstu noregulējuma iestādes. Tās ir pilnvarotas īstenot VNV pieņemtās noregulējuma shēmas.

VNV un VNI cieši sadarbojas ar VUM, Eiropas Komisiju (EK), Eiropas Savienības Padomi, Eiropas Parlamentu, kā arī citām Eiropas un starptautiskajām iestādēm.

5. Kāda ir valstu noregulējuma iestāžu loma VNM?

VNI ir tieši atbildīgas par visām bankām, kuras neatrodas VNV tiešajā pārziņā. Tomēr, ja ir jānodrošina augstu noregulējuma standartu saskaņota piemērošana, VNV var nolemt vai VNI var lūgt VNV tieši izmantot tās visas pilnvaras attiecībā uz bankām, kas ietilpst VNI sākotnējā pārziņā.

VNMR ir noteikts, ka VNV atbild par VNM rezultātīvu un saskaņotu darbību. VNV var izdot VNI paredzētus vispārējus norādījumus un izteikt VNI brīdinājumus, ja VNV uzskata, ka lēmums, ko VNI plāno pieņemt, neatbilst VNMR vai VNV vispārējiem norādījumiem.

Turklāt, ja VNI noregulējuma darbībā ir jāizmanto vienotais noregulējuma fonds (VNF), VNV ir atbildīga par noregulējuma shēmas pieņemšanu šai bankai.

VNI arī ir nozīmīgas loma VNM pārvaldībā. Ja VNV pārziņā esoša banka atbilst noregulējuma nosacījumiem, VNV izpildsesijā, kurā ir pārstāvēta VNV un attiecīgā(-ās) VNI, tiks pieņemta noregulējuma shēma un attiecīgā(-ās) VNI to īsteno.

6. Kas ir banku noregulējums?

Noregulējums ir bankas pārstrukturēšana, ko, izmantojot noregulējuma instrumentus, veic noregulējuma iestāde, lai nodrošinātu sabiedrības intereses, tostarp bankas kritiski svarīgo funkciju nepārtrauktību, finanšu stabilitāti un minimālas izmaksas nodokļu maksātājiem.

Bankas nodrošina būtiskus pakalpojumus iedzīvotājiem, uzņēmumiem un ekonomikai kopumā, ņemot vērā būtisko starpnieka lomu, kāda bankām ir mūsu ekonomikā; banku finansiālās grūtības ir jāatrisina organizēti, ātri un efektīvi, izvairoties no nepamatotas iejaukšanās bankas darbībā un pārējā finanšu sistēmā un reālajā ekonomikā. Šīs svarīgās banku lomas dēļ un efektīvu noregulējuma režīmu trūkuma dēļ iestādes iepriekš bieži uzskatīja, ka ir jāiegulda nodokļu maksātāju nauda, lai atjaunotu uzticību banku sistēmai un izvairītos no plašāka sistēmiska kaitējuma.

Noregulējuma darbība ir veicama tikai tādos gadījumos, kad tas ir uzskatāms par nepieciešamu sabiedrības interesēs, un tikai tad, ja BAND noteiktie noregulējuma mērķi netiktu sasniegti tādā pašā apmērā, kā likvidējot banku saskaņā ar parasto maksātspējas procedūru. Šādos gadījumos noregulējuma instrumenti ir izmantojami, lai veiktu intervenci bankā, kas kļūt maksātspējīga, ar mērķi nodrošināt bankas kritiski svarīgo finanšu un ekonomisko funkciju turpināšanu, vienlaikus samazinot bankas maksātspējas ietekmi uz ekonomiku un finanšu sistēmu. Noregulējuma režīms nodrošina, ka zaudējumus segs maksātspējīgās bankas akcionāri un kreditori, nevis nodokļu maksātāji.

Ir četri noregulējuma instrumenti:

- ▶ **uzņēmuma pārdošana** — nodrošina vienības aktīvu, saistību un/vai akciju pilnīgu vai daļēju nodošanu privātam pircējam;
- ▶ **pagaidu banka** — visi aktīvi, saistības un/vai akcijas vai to daļa tiek pārvesti kontrolētai pagaidu vienībai;
- ▶ **aktīvu nodalīšana** — aktīvi var tikt pārvesti aktīvu pārvaldības struktūrai;
- ▶ **iekšēja rekapitalizācija** — pašu kapitāls un parāds var tikt norakstīts un konvertēts, uzliekot slogu bankas akcionāriem un kreditoriem, nevis sabiedrībai.

7. Kādi nosacījumi jāizpilda, lai vienībai sāktu noregulējumu?

Bankas noregulējums notiek, ja attiecīgās iestādes konstatē, ka:

- ▶ banka kļūst vai, iespējams, kļūs maksātnespējīga ("KVIKM");
- ▶ nav tādu uzraudzības vai privātā sektora pasākumu, kas varētu pieņemamā laikposmā atjaunot bankas dzīvotspēju;
- ▶ noregulējums ir vajadzīgs sabiedrības interesēs, t. i., noregulējuma mērķi netiktu sasniegti tādā pašā apmērā, ja banka tiktu likvidēta saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru.

8. Kurš ir atbildīgs par šo nosacījumu izpildes konstatēšanu un kādas ir šāda konstatējuma sekas?

Attiecībā uz banku savienību — "KVIKM" nosacījumu konstatē ECB (pēc apspriešanās ar VNV). VNV var arī konstatēt, ka banka ir uzskatāma par tādu, kas "KVIKM", ja tā par savu nodomu ir informējusi ECB un ECB nav reaģējusi trīs dienu laikā (VNMR 18. pants).

VNV konstatē, vai nav alternatīvu pasākumu, kas novērstu maksātnespēju, un vai noregulējums ir vajadzīgs sabiedrības interesēs.

VNV ir iestāde, kas ir atbildīga par sabiedrības interešu novērtēšanu. Ja šis nosacījums nav izpildīts, maksātnespēju valsts līmenī izskatīs iestādes, kas ir atbildīgas par parasto maksātnespējas procedūru.

9. Kā banku noregulējums atšķiras no parastās maksātnespējas procedūras?

BAND noregulējuma režīma visaptverošais mērķis ir nodrošināt, ka banku var noregulēt ātri, minimāli apdraudot finanšu stabilitāti. Tas būtu jāpanāk bez negatīvas ietekmes uz reālo ekonomiku un bez vajadzības tērēt nodokļu maksātāju naudu maksātnespējīgās bankas stabilizēšanai (t. i., ar iekšēju rekapitalizāciju, nevis glābšanu). Noregulējuma mērķi ir daudz plašāki par parastās maksātnespējas procedūras mērķiem, kas parasti ir vērsti uz kreditoru interesēm un maksātnespējīgā parādnieka mantas vērtības maksimālu palielināšanu. Noregulējuma režīma mērķis ir nodrošināt vispārēju finanšu stabilitāti. Saistībā ar to noregulējuma iestāde mēģinātu arī nodrošināt, ka noregulējuma gadījumā neviens kreditors nav sliktākā situācijā nekā parastās maksātnespējas procedūras gadījumā ("neviens kreditors nav sliktākā situācijā" pārbaude).

10. Vai banku parastā maksātnespējas procedūra ir saskaņota ES līmenī?

Maksātnespējas procedūra nav saskaņota ES līmenī. Valstu līmenī ir noteiktas atšķirīgas procedūras un mērķi.

11. Kādi ir mērķi, kuri tiek sasniegti banku noregulējuma ietvaros un kurus izmanto noregulējuma iestāde, novērtējot, vai noregulējums ir sabiedrības interesēs?

Piemērojot noregulējuma instrumentus un izmantojot noregulējuma pilnvaras, VNV un — attiecīgā gadījumā — VNI ņem vērā noregulējuma mērķus un izvēlas noregulējuma instrumentu(-us) un noregulējuma pilnvaras, kas ir vispiemērotākās noregulējuma mērķu sasniegšanai.

BAND un VNMR ir noteikti šādi noregulējuma mērķi:

- ▶ **garantēt kritiski svarīgo funkciju nepārtrauktību;** VNV nosaka, vai banka veic kādas svarīgākas funkcijas, kurās iejaucoties varētu rasties negatīva ietekme uz reālo ekonomiku un finanšu stabilitāti. Ja ir šādas kritiski svarīgās funkcijas, VNV nosaka, kura noregulējuma darbība un noregulējuma instruments spētu tās efektīvi saglabāt;
- ▶ **izvairīties no ievērojami negatīvas ietekmes uz finanšu stabilitāti,** jo īpaši novērst kaitīgas ietekmes izplatīšanos, tostarp tirgus infrastruktūrās, un uzturēt tirgus disciplīnu. Šāda ietekme galvenokārt attiecas uz situāciju, kad finanšu sistēmu skar vai var skart traucējumi, kas var radīt finansiālas grūtības, kuru dēļ būtu apdraudēta iekšējā tirgus pienācīga darbība, efektivitāte un integritāte vai vienas vai vairāku dalībvalstu, vai visas Savienības ekonomika vai finanšu sistēma;
- ▶ **aizsargāt publiskā sektora līdzekļus,** samazinot paļaušanos uz ārkārtas finansiālo atbalstu no publiskā sektora līdzekļiem;
- ▶ **aizsargāt noguldītājus,** uz kuriem attiecas Noguldījumu garantiju sistēmu direktīva (NGSD), un ieguldītājus, uz kuriem attiecas Ieguldītāju kompensācijas sistēmu direktīva (IKSD);
- ▶ **aizsargāt klientu finanšu līdzekļus un klientu aktīvus.**

Tiecoties panākt noregulējuma mērķus, VNV kopā ar VNI centīsies maksimāli samazināt noregulējuma izmaksas un neiznīcināt vērtību, ja vien tas nav nepieciešams noregulējuma mērķu sasniegšanai.

Šie noregulējuma mērķi ir vienlīdz nozīmīgi, un noregulējuma iestādēm tie atbilstoši jālīdzsvaro atbilstīgi katra konkrētā gadījuma būtībai un apstākļiem.

Lai īstenotu noregulējuma darbību, noregulējuma iestādei ir jāuzskata, ka ar attiecīgajai bankai ierosināto noregulējuma darbību ir iespēja labāk sasniegt noregulējuma mērķus nekā ar vienības likvidāciju saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru (VNMR 18. panta 5. punkts un BAND 32. panta 5. punkts).

12. Kāda ir atšķirība starp iekšēju rekapitalizāciju un glābšanu?

“Glābšana” attiecas uz situāciju, kurā nevis akcionāri un kreditori, bet citas personas, piemēram, valdība, glābj uzņēmumu (piem., banku), iepludinot tajā naudu, lai novērstu tādu negatīvu ietekmi uz finanšu sistēmu vai ekonomiku, kas rastos minētā uzņēmuma maksātnespējas gadījumā.

Savukārt “iekšēja rekapitalizācija” notiek tad, kad uzņēmuma akcionāri un kreditori uzņemas slogu, daļu sava parāda norakstot vai konvertējot kapitālā. Tā tiek nodrošināta morālā pienācīga ņemšana vērā un izvairīšanās no nodokļu maksātāju naudas izmantošanas.

Vienlaikus noregulējuma iestādes mērķis ir arī nodrošināt, ka noregulējuma gadījumā neviens kreditors nav sliktākā situācijā nekā parastās maksātnespējas procedūras gadījumā (“neviens kreditors nav sliktākā situācijā” pārbaude).

13. Kādi ir noregulējuma vispārējie noteikumi?

- ▶ Zaudējumus pirmie sedz iestādes akcionāri;
- ▶ vienas un tās pašas kategorijas kreditoriem piemēro vienlīdzīgu attieksmi, ja vien BAND/VNMR nav noteikts citādi;
- ▶ neviens kreditors necieš lielākus zaudējumus nekā tos, kas viņam būtu radušies, ja banka būtu likvidēta saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru;
- ▶ pēc akcionāriem zaudējumus sedz iestādes kreditori atbilstoši savu prasījumu secībai saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru, izņemot gadījumus, kad BAND/VNMR nepārprotami noteikts citādi;
- ▶ tiek nomainīta iestādes vadība un augstākā vadība, izņemot gadījumus, kad to paturēšana birojā tiek uzskatīta par nepieciešamu noregulējuma mērķu sasniegšanai;
- ▶ fiziskajām un juridiskajām personām, ievērojot attiecīgos valsts tiesību aktus, ir krimināltiesiskā vai civiltiesiskā atbildība par noregulējamās iestādes maksātnespēju;
- ▶ segtie noguldījumi ir pilnībā aizsargāti. Saskaņā ar Noguldījumu garantiju sistēmu direktīvu EUR 100 000 ir atbilstošs aizsardzības līmenis, un tas ir jāsaglabā. Noguldījumi tiek segti vienam noguldītājam vienā bankā. Tas nozīmē, ka EUR 100 000 ierobežojums attiecas uz visiem vienas bankas kontiem kopā. Noguldītāji ir jāinformē, ka noguldījumi, kas tiek turēti zem vienas bankas dažādiem zīmola nosaukumiem, netiek segti atsevišķi. Tomēr, ja vienam noguldītājam ir noguldījumi dažādās bankās, tiem visiem tiek nodrošināta atsevišķa aizsardzība.

14. Kāds ir lēmumu pieņemšanas process, lai vienībai sāktu noregulējumu?

Pēc VNV konstatējuma par to, ka banka atbilst noregulējuma nosacījumiem, VNV pieņems noregulējuma shēmu, kurā noteiks to, kurš(-i) noregulējuma instruments(-i) ir jāpiemēro un, ja nepieciešams, to, vai ir jāizmanto VNF.

Ja noregulējuma darbība ietver VNF izmantošanu vai valsts atbalsta piešķiršanu, noregulējuma shēmu pieņem pēc tam, kad EK ir pieņēmusi pozitīvu vai nosacījumu lēmumu attiecībā uz šāda atbalsta saderību ar iekšējo tirgu. Kompetentās VNI ir cieši iesaistītas noregulējuma shēmas sagatavošanā un pieņemšanā.

Kad VNV ir pieņēmusi noregulējuma shēmu, tā nosūta to EK. Shēma var stāties spēkā tikai tad, ja EK vai Eiropas Savienības Padome (Padome) 24 stundās nav izteikusi nevienu iebildumu. Ja EK apstiprina shēmu, tā stājas spēkā. Tomēr, ja EK iebilst pret noteiktiem shēmas aspektiem, VNV tie ir attiecīgi jāizmaina; pēc tam shēma ir apstiprināta un stājas spēkā.

Alternatīvi — EK var ierosināt Eiropas Savienības Padomei, ka tā iebilst pret shēmu vai nu tādēļ, ka nepastāv sabiedrības intereses, vai tādēļ, lai pieprasītu būtiskas izmaiņas attiecībā uz VNF izmantošanu. Ja Eiropas Savienības Padome iebilst pret shēmu tādēļ, ka nepastāv sabiedrības intereses, banka tiks likvidēta parastā kārtībā saskaņā ar piemērojamajiem valsts tiesību aktiem. Ja Eiropas Savienības Padome apstiprina izmaiņas VNF izmantošanai, VNV attiecīgi izmaina shēmu; pēc tam shēma ir apstiprināta un stājas spēkā. Ja Eiropas Savienības Padome noraida EK priekšlikumu, shēma stājas spēkā tās sākotnējā veidā.

Attiecīgās VNI veiks nepieciešamās darbības, lai īstenotu noregulējuma shēmu. VNV uzraudzīs to, kā attiecīgā VNI izpilda noregulējuma shēmu valsts līmenī, un tad, ja VNI neievēros noregulējuma shēmu, VNV var dot rīkojumus tieši noregulējamajai bankai.

15. Kādas ir VNV un VNI vispārīgās pilnvaras regulējuma instrumentu piemērošanai?

BAND 63. pantā ir norādīts to vispārīgo pilnvaru saraksts, kas noregulējuma iestādēm nepieciešamas, lai piemērotu noregulējuma instrumentus. Minimālais "galveno pilnvaru" kopums saskaņā ar BAND ir šāds:

- ▶ piekļūt informācijai, lai sagatavotu noregulējuma darbības;
- ▶ ņemt savā kontrolē noregulējamo banku, tostarp pilnvaras nomainīt vadību;
- ▶ īstenot tiesības un pilnvaras, kas piešķirtas akcionāriem un vadības struktūrai;
- ▶ pārvest akcijas, tiesības, aktīvus vai saistības;
- ▶ mainīt termiņu atbilstīgām saistībām, konvertējot tās akcijās vai samazinot pamatsummu;
- ▶ anulēt vai samazināt akciju vai citu īpašumtiesību instrumentu nominālo summu.

16. Kas ir vienotais noregulējuma fonds?

Noregulējuma finansēšanas mehānismi ir nepieciešami kā pēdējais līdzeklis pēc tam, kad vispirms zaudējumus ir seguši akcionāri un kreditori. Īpaši šā iemesla dēļ tika izveidots vienotais noregulējuma fonds (VNF). Vienotais noregulējuma fonds pieder VNV, un VNV to arī pārvalda. VNV var izmantot VNF tikai ar mērķi nodrošināt noregulējuma instrumentu efektīvu piemērošanu un noregulējuma pilnvaru izmantošanu. VNV var izmantot VNF, lai segtu zaudējumus vai rekapitalizētu vienību, kad bankas akcionāri un kreditori zaudējumu absorbēšanai un rekapitalizācijai ir izdarījuši iemaksu vismaz 8 % apmērā no bankas kopējām saistībām, ieskaitot pašu kapitālu. Astoņus gadus ilgā pārejas periodā līdz VNF pilnīgai kopīgošanai to veido valstu nodalījumi. Līdzekļu apjomu laika gaitā palielina, izmantojot banku sektora veiktas iemaksas, ko valsts līmenī ievāc VNI.

VNF mērķis ir līdz 2023. gada 31. decembrim sasniegt līmeni vismaz 1 % apmērā no visu banku savienībā esošo kredītiestāžu segto noguldījumu summas. 2016. gada jūlijā kopumā bija savākta summa EUR 10,8 miljardu apmērā, ko veidoja iemaksas no gandrīz 4000 iestādēm. VNF mērķapjoms ir dinamisks un mainīsies līdz ar segto noguldījumu summu.

II. NOREGULĒJUMA PLĀNOŠANA

Viens no VNV galvenajiem uzdevumiem ir sagatavoties banku noregulējumam, lai nodrošinātu to noregulējamību. Noregulējuma plānošanas mērķi ir šādi:

- ▶ iegūt visaptverošu izpratni par bankām un to kritiski svarīgām funkcijām,
- ▶ noteikt un novērst jebkādas šķēršļus to noregulējamībai,
- ▶ būt gatavībā to noregulējumam, ja nepieciešams.

Noregulējuma plānošanas process ir atspoguļots turpmāk norādītajās noregulējuma plāna sadaļās.

A. UZŅĒMĒJDARBĪBAS STRATĒGISKĀ ANALĪZE

Pirmais solis ir detalizēta bankas pārskata sagatavošana. Pārskatā apraksta bankas struktūru, finansiālo stāvokli, uzņēmējdarbības modeli, kritiski svarīgās funkcijas, galvenās darbības jomas, iekšējās un ārējās savstarpējās atkarības un kritiski svarīgās sistēmas un infrastruktūru.

B. VĒLAMĀ NOREGULĒJUMA STRATĒGIJA

Pēc tam izvērtē, vai bankas maksātnespējas gadījumā noregulējuma mērķi vislabāk tiktu sasniegti, likvidējot banku saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru vai to noregulējot. Ja izvēlas otro minēto risinājumu, izstrādā vēlamo noregulējuma stratēģiju, kas ietver piemērotu noregulējuma instrumentu un pilnvaru izmantošanu.

C. FINANSIĀLĀ UN DARBĪBAS NEPĀRTRAUKTĪBA NOREGULĒJUMA LAIKĀ

Kad noregulējuma stratēģija ir noteikta, izvērtē finanšālos un darbības priekšnoteikumus nepārtrauktības nodrošināšanai noregulējuma laikā, lai sasniegtu noregulējuma mērķus.

D. INFORMĀCIJAS UN SAZIŅAS PLĀNS

Šajā posmā apraksta darbības kārtību un procedūras, kas nepieciešamas, lai noregulējuma iestādēm sniegtu visu vajadzīgo informāciju, un pasākumus attiecībā uz vadības informācijas sistēmām, kas nodrošinās savlaicīgu, atjauninātu un precīzu informāciju, kā arī saziņas stratēģiju un noregulējuma plānu.

E. NOREGULĒJAMĪBAS NOVĒRTĒJUMA SLĒDZIENS

Šajā posmā novērtē, vai pastāv šķēršļi bankas likvidācijai saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru vai bankas noregulējumam. Ja likvidācija vai noregulējums nav iespējams, nosaka piemērotus pasākumus šādu šķēršļu novēršanai.

F. BANKAS VIEDOKLIS SAISTĪBĀ AR NOREGULĒJUMA PLĀNU

Banka ir tiesīga sniegt savu viedokli saistībā ar noregulējuma plānu. Bankas viedoklis ir daļa no noregulējuma plāna. Noregulējuma plānu pārskata un, ja nepieciešams, atjaunina vismaz reizi gadā un pēc jebkurām būtiskām, ar banku saistītām izmaiņām.

Plašāka informācija pieejama dokumentā "VNV ievads noregulējuma plānošanā".

III. NOREGULĒJUMA INSTRUMENTI

A. IEKŠĒJĀS REKAPITALIZĀCIJAS INSTRUMENTS

1. Kas ir iekšējās rekapitalizācijas instruments?

Iekšējās rekapitalizācijas ietvaros zaudējumu segšana tiek uzlikta maksātnespējīgās bankas īpašniekiem un kreditoriem. Ar iekšējās rekapitalizācijas instrumentu panāk zaudējumu absorbciju, vai nu saistības konvertējot pamata kapitāla instrumentos, piemēram, akcijās, vai daļēji norakstot saistību pamatsummu.

Iekšējā rekapitalizācija ir galvenais noregulējuma instruments ES banku noregulējuma sistēmā. Ar tās palīdzību bankas parādus kreditoriem var norakstīt vai konvertēt pašu kapitālā.

Ņemot vērā to, ka akcionāriem un kreditoriem rastos zaudējumi, ja banka tiktu pakļauta parastajai maksātnespējas procedūrai, ar iekšējās rekapitalizācijas palīdzību samazina maksātnespējīgās bankas saistību vērtību un apjomu. Tādējādi tiek novērsta situācija, kad nodokļu maksātājiem ir jānodrošina līdzekļi, lai segtu zaudējumus un rekapitalizētu banku.

Iekšējās rekapitalizācijas instrumentu var izmantot, lai:

- ▶ rekapitalizētu iestādi, kura atbilst noregulējuma nosacījumiem, tādā apmērā, kas ir pietiekams, lai atjaunotu tās spēju atbilst atļaujas izsniegšanas nosacījumiem un tādējādi turpināt tās atļautās darbības, un uzturētu tirgus uzticēšanos iestādei, vai
- ▶ konvertētu kapitālā vai samazinātu to prasījumu vai parāda instrumentu pamatsummu, kas tiktu pārvesti pagaidu iestādei (ar mērķi nodrošināt minētās pagaidu iestādes kapitālu) vai tiktu pārvesti, izmantojot uzņēmuma pārdošanas instrumentu vai aktīvu nodalīšanas instrumentu.

Iekšējās rekapitalizācijas instrumenta piemērošanas joma

VNMR/BAND ir noteikts, ka iekšējās rekapitalizācijas instrumentu var piemērot visām saistībām, kas nav skaidri izslēgtas no iekšējās rekapitalizācijas piemērošanas jomas. Galvenās saistības, kas ir izslēgtas, attiecas uz segtajiem noguldījumiem, t. i., noguldījumiem, kuru summa nepārsniedz to, kuru sedz noguldījumu garantiju sistēma (NGS). Tādēļ noregulējumā segtie noguldījumi ir aizsargāti.

Skaidri izslēgtas ir šādas saistības:

- ▶ segtie noguldījumi, saistības, ko rada turējumā esoši klienta aktīvi vai nauda, ja šāds klients ir aizsargāts saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem maksātspējas jomā;
- ▶ saistības, kas rodas no fiduciārām attiecībām, kurās labuma guvējs ir aizsargāts saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem;
- ▶ tādas saistības pret citām finanšu iestādēm (ārpus noregulējamās iestādes grupas), kuru sākotnējais termiņš ir mazāks par septiņām dienām;
- ▶ tādas saistības pret maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām vai to dalībniekiem, kuru atlikušais termiņš ir mazāks par septiņām dienām;
- ▶ darbinieku atalgojums vai pabalsti (ne mainīgais atalgojums);
- ▶ saistības pret komerc kreditoriem vai tirdzniecības kreditoriem saistībā ar kritiski vajadzīgo preču vai pakalpojumu sniegšanu;
- ▶ saistības pret nodokļu un sociālā nodrošinājuma iestādēm, ja tām ir prioritāte saskaņā ar tiesību aktiem;
- ▶ saistības attiecībā uz iemaksām noguldījumu garantiju sistēmās;
- ▶ saistības, kas ir nodrošinātas, tostarp segtās obligācijas un segto obligāciju emitenta riska ierobežošanas instrumenta saistības.

Papildus iepriekš minētajam izslēgto saistību sarakstam VNMR/BAND ir noteikts, ka izņēmuma gadījumos noregulējuma iestāde var pilnīgi vai daļēji izslēgt no iekšējās rekapitalizācijas dažas saistības, ja:

- ▶ saistību iekšēju rekapitalizāciju nav iespējams īstenot pieņemamā laikposmā;
- ▶ izslēgšana ir vajadzīga un ir samērīga, lai nodrošinātu kritiski svarīgo funkciju un galveno darbības jomu nepārtrauktību, vai

- ▶ izslēgšana ir vajadzīga un ir samērīga, lai nepieļautu kaitīgas ietekmes izplatību, tostarp attiecībā uz fizisko personu un mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu noguldījumiem, jo tas apgrūtinātu finanšu tirgu darbību, vai
- ▶ saistību iekšēja rekapitalizācija citiem kreditoriem radītu lielākus zaudējumus nekā tad, ja tām nepiemērotu iekšēju rekapitalizāciju.

B. UZŅĒMUMA PĀRDOŠANAS INSTRUMENTS

1. Kas ir uzņēmuma pārdošanas instruments?

Uzņēmuma pārdošanas instruments ļauj noregulējuma iestādēm pārdot iestādi (vai tās uzņēmuma daļas) vienam vai vairākiem pircējiem bez akcionāru piekrišanas. Noregulējuma iestādei ir pilnvaras pārvest pircējam, kurš nav pagaidu iestāde, noregulējamās iestādes emitētas akcijas vai citus īpašumtiesību instrumentus vai visus vai jebkādus noregulējamās iestādes aktīvus, tiesības vai saistības. Uzņēmuma pārdošanas instrumentu var piemērot atsevišķi vai kombinācijā ar citiem instrumentiem. Tāpat kā attiecībā uz visiem noregulējuma instrumentiem — tā izmantošanai ir jāveicina noregulējuma mērķu sasniegšana.

2. Kas notiek ar atlikušo vienību uzņēmuma daļējas pārdošanas gadījumā?

Ja aktīvu, tiesību un saistību daļu pārvešanai izmanto uzņēmuma pārdošanas instrumentu, atlikusī vienība ir jālikvidē saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru. Tas ir jāisteno pieņemamā laikposmā.

C. PAGaidu IESTĀDES INSTRUMENTS

1. Kas ir pagaidu iestādes instruments?

Pagaidu iestādes instrumenta mērķis ir izveidot banku, ar kuru var rīkoties (tādējādi saglabājot maksātnespējīgās bankas kritiski svarīgās funkcijas), un nošķirt to no pārējās iestādes. Pagaidu iestādes instrumentu var piemērot, lai saglabātu bankas kritiski svarīgās funkcijas, vienlaikus meklējot pircēju — trešo personu.

Instrumenti paredz iespēju pārvest pagaidu iestādei: i) vienas vai vairāku noregulējamo iestāžu emitētus īpašumtiesību instrumentus vai ii) vienas vai vairāku noregulējamo iestāžu visus vai jebkādus aktīvus, tiesības vai saistības.

Uz laiku tiek izveidota pagaidu iestāde (zināma arī kā pagaidu banka), un ne vairāk kā divus gadus tiks uzturētas kritiski svarīgās funkcijas, līdz varēs pabeigt tās pārdošanu privātam pircējam. Jebkādu bankas atlikušo daļu, kas nav pārdota, pēc tam likvidē tam paredzētajā kārtībā.

2. Kas būs pagaidu iestādes īpašnieks?

Pagaidu iestāde pilnībā vai daļēji pieder vienai vai vairākām publiskām iestādēm, un to kontrolē noregulējuma iestāde.

D. AKTĪVU NODALĪŠANAS INSTRUMENTS — AKTĪVU PĀRVALDĪBAS STRUKTŪRA

1. Kas ir aktīvu nodalīšanas instruments?

Aktīvu nodalīšanas instrumentu izmanto tam, lai aktīvus un saistības pārvestu atsevišķai aktīvu pārvaldības struktūrai (APS). Tā ir izveidota uz laiku, lai pārņemtu vienas vai vairāku noregulējamo

iestāžu vai pagaidu iestādes aktīvus, tiesības un saistības. APS tos pārvalda ar nolūku maksimāli palielināt to vērtību līdz iespējama pārdošanai vai organizētai likvidācijai.

Aktīvu nodalīšanas instruments vienmēr jāpiemēro kopā ar citu noregulējuma instrumentu (uzņēmuma pārdošana, pagaidu iestāde un/vai iekšēja rekapitalizācija).

2. Kas būs aktīvu pārvaldības struktūras īpašnieks?

APS pilnībā vai daļēji pieder vienai vai vairākām publiskā sektora iestādēm; tā var būt noregulējuma iestāde vai noregulējuma finansēšanas mehānismi.

Saskaņā ar noregulējuma iestādes vispārīgajām noregulējuma pilnvarām, kas paredz akcionāru tiesību pārņemšanu, pārvedums var notikt bez noregulējamās iestādes akcionāru vai trešās personas piekrišanas, un tā veikšanai nav nepieciešams ievērot procedūras prasības, ko paredz uzņēmējdarbību vai vērtspapīru jomu reglamentējošie tiesību akti.

APS būtu jādarbojas noregulējuma iestādes kontrolē un jāievēro šādi noteikumi: i) noregulējuma iestāde apstiprina APS dibināšanas dokumentu saturu; ii) noregulējuma iestāde vai nu iecel, vai apstiprina APS vadības struktūru; iii) noregulējuma iestāde apstiprina vadības struktūras locekļu atalgojumu un nosaka to attiecīgos pienākumus; iv) noregulējuma iestāde apstiprina APS stratēģiju un riska profilu.

3. Kāda veida aktīvi tiks pārvesti aktīvu pārvaldības struktūrai?

BAND 42. panta 5. punktā ir noteikts, ka noregulējuma iestāde var izmantot aktīvu nodalīšanas pilnvaras, lai pārvestu aktīvus, tiesības vai saistības, tikai kādā no trim turpmāk norādītajiem gadījumiem.

1. Šo aktīvu tirgus stāvoklis ir tāds, ka to likvidācijai saskaņā ar parasto maksātnespējas procedūru varētu būt negatīva ietekme uz vienu vai vairākiem finanšu tirgiem.
2. Pārvedums ir nepieciešams, lai nodrošinātu noregulējamās iestādes vai pagaidu iestādes pienācīgu darbību.
3. Pārvedums ir nepieciešams, lai maksimāli palielinātu likvidācijas ieņēmumus.

4. Kā aktīvu pārvaldības struktūra tiks finansēta?

APS finansējuma struktūra būs atkarīga no pārvesto aktīvu vērtības un īpašībām. Ja tā tiek apvienota ar iekšējās rekapitalizācijas instrumentu, iekšējās rekapitalizācijas summā jāņem vērā APS nepieciešamā kapitāla piesardzīgas aplēses. Jebkuru APS izmaksāto atlīdzību par aktīviem, tiesībām vai saistībām, kas tiešā veidā pārvesti no noregulējamās iestādes, var izmaksāt APS emitētu parāda vērtspapīru veidā.